

RANTASALMI

KESKUSTA

LAJI-INVENTOINTI

MYKERÖSARA

Jouko Sipari

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
INVENTOIDUT ALUEET	3
1. Kosulanlammen laskuojan suu ympäristöineen	3
2. Uimarannan ja venesataman välinen puiston ranta	4
3. Museon ja hotellin ranta	4
LIITTEET	

Kansikuva: Ruokokerttunen saalistamassa Kosulanlammesta laskevan joen suistossa.

JOHDANTO

Rantasalmen keskustassa Pieni Raudanveden rannoilla tehtiin laji-inventointi mahdollisen mykerösaran (VU -laji) esiintymisen toteamiseksi kesä-elokuussa 2018. Työssä kartoitettiin systemaattisesti inventoitavat alueet (LIITTEET, Kartta 1.) kesä-elokuun aikana 2018 useaan kertaan mahdollisen mykerösaran löytämiseksi. Lajia on etsitty alueelta myös inventoinneissa 2016 ja 2017.

Mykerösaraa on todettu inventointialueella 2000-luvulla vaihtelevasti. 2003 ja 2006 todettiin lajia niukasti (Etelä-Savon uhanalaiset kasvit 2009). Vuonna 2011 lajia todettiin runsaasti vesirajassa Kosulanlammen laskuojan suun molemmin puolin (UHEKS). 2016 totesin itse muutamia yksilöitä vesirajassa joen suun itäpuolella. Laji on tunnettu suurista kannanvaihteluistaan, mutta trendi on ollut alueella laskeva (Etelä-Savon uhanalaiset kasvit). Lajin taantumisen on arvioitu johtuvan rantojen pengertämisestä, rehevöitymisen aiheuttamasta järviruo'on runsastumisesta rantavyöhykkeessä sekä rantojen puskettumisesta.

Inventoinnissa havainnot ja arviot kirjattiin systemaattisesti ylös havainnointipaikalla. Maastotöiden yhteydessä on kerätty suunnittelualueesta myös kuva-aineisto, jota on käytetty hyväksi inventoinnin tulosten kokoamisessa sekä raportin laadinnassa. Raportissa on esitetty inventoinnin tulosten lisäksi tulosten perusteella tehdyt suositukset maankäytön suunnittelua varten.

INVENTOIDUT ALUEET

1. Kosulanlammen laskuojan suu ympäristöineen (LIITTEET, Kartta 1.)

Kosulanlammen laskuojan suun ympäristö Asikkalantien ja Pieni Raudanveden välillä on rakennettua puistoa. Rannat ovat laajalti puskettuneita (mm. kiiltopajua ja hieskoivua) ja rannat ja rantavesi kasvavat taajaan järviruokoa sekä mm. pullo- ja viiltosaraa (Kuva 1.). Avointa kasvitonta rantaa ei todettu venerannan pieniä kuluma-alueita lukuun ottamatta. Jokisuun länsipuolen ranta todettiin osin veden valtaamaksi hetteiseksi saraikoksi. Alue käytiin läpi kesä-, heinä- ja elokuussa jokisuusta uimarantaan asti lännessä ja jokisuun itäpuolella itärannan pieneen niemeen asti. Takseeraus suoritettiin puiston reunasta vesirajaan, ja vesirajasta käsin rantavedet tarkistettiin noin puolen metrin syvyyteen asti.

Inventoinneissa todettiin mm. järviruokoa, pullosaraa, viiltosaraa ja jouhisaraa. Mykerösaraa on todettu aikaisemmin alueella (LIITTEET, Kartta 2), kuitenkin tässä inventoinnissa lajia ei todettu. Lajin esiintyminen on hyvin vaihtelevaa mutta avoimien mutarantojen katoaminen ja taaja muun kasvillisuuden leviäminen selvitysalueen rannassa on voinut aiheuttaa lajin katoamisen alueelta. Puistojen puolelta tuleva ravinnekuormitus on muuttanut rantojen rakennetta erityisesti jokisuun länsipuolella hetteisemmäksi. Tällöin matalan veden aikana ei paljastu muta- tai hiesupohjaista rantaa, jolla laji viihtyy. Lajin siemeniä voi kuitenkin säilyä vesirajan maaperässä vielä vuosia.

Suositus. Inventoinnissa alueella ei todettu mykerösaraa. Tämän inventoinnin perusteella alueen maankäytön suunnittelussa rajoituksia lajin suhteen ei ole. Koska laji on esiintynyt aiemmin alueella ja lajin esiintyminen on vuosittain hyvin vaihtelevaa, itämiskykyisiä siemeniä on todennäköisesti rantavyöhykkeen maaperässä paljon (keskivedenkorkeudesta noin metri maalle sekä veteen päin). Tästä johtuen rantavyöhykkeen voimakasta rakentamista ja muokkaamista (rantojen pengertäminen, läjittäminen ja ruoppaus) tulisi kuitenkin välttää, jotta siemenpankki säilyisi.

Mikäli lajin mahdollista säilymistä alueella katsotaan tarpeelliseksi edistää, laji voisi hyötyä rantakasvillisuuden raivaamisesta, koska laji suosii avoimia tulvarantoja (LIITTEET, Kartta 1.). Tällöin järviruokoa, pensaita ja korkeakasvuisia saroja tulisi kuoria pois rantavyöhykkeestä niin, että veden puoleista ja maan puoleista rantaa paljastuisi esim. metrin levyinen vyöhyke. Kevyt rakentaminen (esim. laiturit) eivät ole uhka siemenpankin säilymiselle. Myös rantojen aktiivinen käyttö (esim. uimarantana tai venerantana) lisää muun kasvillisuuden kulumista (Kuva 1.), joka voi hyödyttää mykerösaraa maaperän paljastuessa ja rannan muuttuessa avoimemmaksi.

Kuva 1. Kosulanlammen laskuojan suun ympäristöä. Kuvaussuunta itään.

Kuva 2. Uimarannan ja venesataman välistä rantaa. Kuvaussuunta pohjoiseen.

2. Uimarannan ja venesataman välinen puiston ranta (LIITTEET, Kartta 1.)

Uimarannan ja venesataman välisen puistoalueen rannat ja puiston läpi rantaan tulevat ojat ja kosteat painanteet käytiin systemaattisesti läpi inventoinnissa. Vesirajasta käsin tarkistettiin myös rantavedet. Puiston rantavyöhyke on puskaton ja puistonurmikko ulottuu lähes rantaan asti. Nurmikon ja rantaveden väliin jää noin metrin levyinen runsaskasvustoinen vyöhyke, jossa todettiin mm. pullosaraa, luhtasaraa, viiltosaraa, jouhisaraa, järviruokoa ja myrkkyykeisoa sekä ratamosarpiota (Kuva 2.). Mykerösaraa tällä alueella ei todettu eikä havaintoja juuri tältä alueelta tunneta aikaisemmilta vuosilta.

Suositus. Alueella ei todettu mykerösaraa. Inventoinnin ja muiden havaintotietojen perusteella alueen maankäytön suunnittelulle ei ole rajoituksia lajin suhteen.

3. Museon ja hotellin ranta (LIITTEET, Kartta 1.)

Museon ja hotellin ranta käytiin läpi systemaattisesti kartoittaen kesä-, heinä- ja elokuussa puistonurmikolta vesirajaan asti. Lisäksi inventoitiin rantavedet rannasta käsin aina puolen metrin syvyyteen sekä kaikki kosteapohjaiset painanteet ja alavat rannat puiston alueelta (Kuva 3.). Venesataman alue ja sataman viereinen uimarannan alue todettiin kasvustoltaan melko niukaksi, uimarannassa kulutuksen vuoksi osin myös kasvittomaksi. Uimarannasta itään päin rantavyöhyke todettiin taajan järviruokokasvuston peittämäksi (Kuva 4.). Järviruo'on seassa oli todettavissa monia tavanomaisia eutrofisten ja mesotrofisten vesien lajeja.

Museon edustan rannassa on varmistamattomien lehtitietojen perusteella todettu aiemmin mykerösaraa mutta tässä inventoinneissa lajia ei todettu. *Hotellin edustan ranta* inventointialueen kaakkoisreunassa on alavaa ja tulvaherkkää, jossa puistonurmikon ja vesikasvivyöhykkeen välissä on laajahko kosteapohjainen painauma n. 10m leveydeltä rantaviivasta (LIITTEET, Kartta 1). Alue voi sellaisenaan olla mykerösaralle soveliaista elinympäristöä mutta se on osin pensoittunut ja kasvaa lähellä rantaviivaa taajaan muita kookkaita lajeja kuten järviruokoa, jouhisaraa, pullosaraa ja viiltosaraa. Museon edustan rannasta ei ole ilmoitettu mykerösarahavaintoja eikä lajia viime vuosina tekemissäni inventoinneissa ole todettu tältä alueelta.

Kuva 3. Museon ja hotellin edustan tulvaherkkää rantavyöhykettä. Kuvaussuunta kaakkoon.

Kuva 4. Hotellin ja museon edustan matalaa ruohottunutta rantaa. Kuvaussuunta luoteeseen.

Suositus. Alueella ei todettu mykerösaraa. Tämän inventoinnin perusteella alueen maankäytön suunnittelussa rajoituksia lajin suhteen ei ole. Vanhojen mutta varmistamattomien tietojen perusteella lajia on esiintynyt aiemmin *museon edustan rantavyöhykkeessä*. Koska lajin esiintyminen on vuosittain hyvin vaihtelevaa, rantavyöhykkeen voimaperäistä muokkaamista – esim. ruoppausta, läjittämistä tai pengertämistä - tulisi kuitenkin välttää. Mikäli lajin mahdollista säilymistä alueella katsotaan tarpeelliseksi edistää, laji voisi hyötyä rantojen raivaamisesta ja kasvillisuuden poistosta (LIITTEET, Kartta 1.). Myös kevyt rakentaminen ja rannan aktiivinen käyttö – esim. uimarannan perustaminen ja laiturin rakentaminen – voivat olla eduksi lajille, koska rantojen aktiivinen käyttö pitää rantaa avoimena. *Hotellin edustan rannan* maankäytön suunnittelulle ei lajin suhteen ole rajoituksia. Kevyt rannan muokkaus voi edistää mykerösaran leviämistä hotellin edustan rantavyöhykkeeseen sekä rantaviivan takana olevaan

kosteapohjaiseen painanteeseen (LIITTEET, Kartta 1.). Inventointien tai aiempien havaintotietojen perusteella voimallisemmallekaan rantojen muokkaamiselle ei ole rajoitetta lajin kannalta.

YHTEENVETO

Kosulanlammen laskuojan suulla todettu mykerösaraesiintymä (UHEKS) on taantunut 2000-luvulla ilmeisesti rantojen rehevöitymisen vuoksi (Etelä-Savon uhanalaiset kasvit 2009), mm. järviruoko on runsastunut alueella (LIITTEET, Kartta 1., Kuva 1.). Mykerösaran viihtyy avoimilla tulvaherkillä rannoilla, jonka vuoksi kevyt rantojen muokkaus ja kasvillisuuden poisto Kosulanlammen laskuojan suun molemmin puolin voisi hyödyntää lajia. Myös nykyistä rantakasvillisuutta kuluttava käyttö (esim. vene- ja uimarannat) hyödyntänevät lajia, koska se lisää rantojen avoimuutta. Voimakas pengertäminen, läjittäminen tai rantaviivassa tapahtuva ruoppaus ei välttämättä ole lajille eduksi, sillä se voi tuhota matalassa rantavedessä ja maalla lähellä rantaviivaa olevat itämiskykyiset siemenet (siemenpankin).

Museon rannasta on vanha varmistamaton sanomalehtitieto lajin esiintymästä. Museon edustan rannan aktiivinen käyttö ja kevyt rakentaminen (esim. uimaranta ja laiturit) pitävät rantaa avoimena ja voi näin ollen hyödyttää lajia. Voimakas rannan pengertäminen, läjittäminen tai rannan ruoppaus voivat tuhota mahdolliset lajin itämiskykyiset siemenet (siemenpankin). Suunnittelualueen muilta rannan osilta (hotellin edustan ranta sekä venerannan ja pohjoisrannan uimarannan välinen alue) rantojen maankäytölle ei lajin suhteen ollut todettavissa rajoituksia.

Yleensä ottaen suunnittelualueen rantojen pitäminen mahdollisimman avoimena muusta kasvillisuudesta todennäköisesti edistää mykerösaran säilymistä alueella mutta voimakas rantaviivan muokkaaminen (n. 1m keskivedenpinnan tason molemmin puolin) läjittämällä, pengertämällä tai ruoppaamalla heikentää lajin selviytymismahdollisuuksia alueella (riskinä siemenpankin tuhoutuminen).

Tampereella 30.11. 2018

Jouko Sipari

Jouko Sipari tmi

Katajikonkatu 1 F 19

33820 Tampere

jouko.sipari@saunalahti.fi

p. 040 - 70 44 750

LIITTEET

Kartta 1. Inventoidut alueet keskustan alueella.

